

Koncepcia
zamerania a podpory výskumu a vývoja
v oblasti obrany s výhľadom do roku 2025

OBSAH

1.	ÚVOD	5
2.	VÝCHODISKÁ KONCEPCIE	5
3.	HLAVNÉ CIELE A PRIORITNÉ OBLASTI REZORTNÉHO VÝSKUMU A VÝVOJA S VÝHLADOM DO ROKU 2025	8
4.	MEDZINÁRODNÁ VEDECKO - TECHNICKÁ SPOLUPRÁCA	9
5.	FINANČNÉ PROSTRIEDKY PRE VÝSKUM, VÝVOJ A INOVÁCIE DO ROKU 2025	14
6.	MONITOROVANIE A HODNOTENIE VÝSKUMU A VÝVOJA	17
7.	ZÁVER	18

ZOZNAM SKRATIEK

- AOS LM** - Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, Liptovský Mikuláš
- EDA** - Európska obranná agentúra, European Defence Agency
- EDF** - Európsky obranný fond, European Defence Fund
- EDTs** – Emerging and Disruptive Technologies
- EDTIB** – Európska obranná technologická a priemyselná základňa
- EUMC** - Vojenský výbor EÚ
- EUMS** - Vojenský štáb EÚ
- EÚ** - Európska únia
- CapTech** - Capability Technology Group
- CARD** - Koordinované ročné hodnotenie obrany, Coordinated Annual Review on Defence
- CDP** - Plán rozvoja spôsobilostí
- CDT** - Spoločné technologické demonštrácie
- GŠ OS SR** - Generálny štáb ozbrojených síl Slovenskej republiky
- HDP** – hrubý domáci produkt
- HNS** - hostiteľská krajina zahraničných ozbrojených síl
- Koncepcia** – Koncepcia zamerania a podpory výskumu a vývoja v oblasti obrany s výhľadom do roku 2025
- MPS** - malé a stredné podniky
- MF SR** - Ministerstvo financií Slovenskej republiky
- MO SR** - Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
- NATO** - Organizácia Severoatlantickej zmluvy
- NRVaT** – národný riaditeľ pre vedu a technológie
- OS SR** - Ozbrojené sily Slovenskej republiky
- OSN** - Organizácia spojených národov
- PESCO** - Stála štruktúrovaná spolupráca, Permanent Structured Cooperation
- Plán obnovy** - Plán obnovy a odolnosti SR
- Rada VSR VTI** - Rada vlády SR pre vedu, techniku a inovácie
- RPVV** - Rozpracovanie Programového vyhlásenia vlády SR
- SBOP** - Spoločná bezpečnostná a obranná politika EÚ
- SR** - Slovenská republika
- STB** - Rada pre obranný výskum a technológie
- STO NATO** - Organizácia pre obranný výskum a technológie
- VTSÚ Záhorie** - Vojenský technický a skúšobný ústav Záhorie
- ZBOP** - Združenie bezpečnostného a obranného priemyslu

1. ÚVOD

Slovenská republika (ďalej len „SR“), ako členská krajina Európskej únie (ďalej len „EÚ“), sa zapája do úsilia EÚ, aby jej členské krajiny koordinovali svoje štátne vedné a technické politiky v súlade s politikou Európskeho výskumného priestoru, ktorého ciele a priority boli stanovené v Lisabonskej stratégii.

Štátna vedná a technická politika SR okrem prispievania k plneniu požiadaviek Európskeho výskumného priestoru zároveň prispieva i k plneniu požiadaviek samotnej SR, ktorými sú nielen zabezpečenie jej hospodárskej a spoločenskej prosperity, ale aj podpora angažovania sa obranného priemyslu SR v medzinárodnom prostredí. To sa deje predovšetkým v rámci modernizačných a bezpečnostných projektov NATO a Európskej obrannej agentúry (European Defence Agency - ďalej len „EDA“). Vytvárajú sa tým priaznivé podmienky pre obranný výskum a vývoj so zameraním na zabezpečovanie potrieb Ozbroyených síl SR (ďalej len „OS SR“) a na rozvoj spôsobilostí v tých oblastiach, kde je SR schopná poskytnúť pridanú hodnotu v rámci medzinárodného spoločenstva.

Vedná a technická politika SR prispieva nielen k rozvoju vedomostnej spoločnosti vlastnej krajiny, ktorá je základným pilierom celkového rozvoja každej krajiny, ale v konečnom dôsledku aj k úsiliu EÚ, ktorým je zvyšovať jej konkurencieschopnosť. V oblasti obrany je odrazom štátnej vednej a technickej politiky členstvo SR v EDA na základe prijatia Jednotnej akcie Rady 2004/551/SZBP z 12. júla 2004 za účelom rozvoja obranných spôsobilostí, výskumu, obstarávania a výzbrojovania. Dôležité je aj členstvo SR v NATO a účasť SR na činnosti Organizácie NATO pre výskum a technológie (The NATO Science & Technology Organization) (ďalej len „STO NATO“).

Táto koncepcia zamerania a podpory výskumu a vývoja v oblasti obrany s výhľadom do roku 2025 (ďalej tiež len ako „koncepcia“) bola schválená ministrom obrany SR dňa 25. marca 2021 na 3. zasadnutí kolégia ministra obrany SR (bod VII, č. OdVPD-20-11/2021-3.KoMO rozhodnutia.)

2. VÝCHODISKÁ KONCEPCIE

Jednotlivé ciele dlhodobého zámeru štátnej vednej a technickej politiky sú zosúladené a previazané tak, aby výskum a vývoj pružne reagovali na vnútorné (národné) a vonkajšie (medzinárodné) požiadavky. Ich plnenie je permanentne monitorované, priebežne vyhodnocované a následne aktualizované, aby výskum a vývoj plnili očakávané poslanie byť neoddeliteľnou súčasťou hospodárskeho a spoločenského rozvoja SR a príspevkom ku zvyšovaniu konkurencieschopnosti EÚ a NATO.

Rada vlády SR pre vedu, techniku a inovácie (ďalej len „Rada VSR VTI“) je stálym odborným, poradným, iniciatívnym a koordinačným orgánom vlády pre oblasť vedy a techniky a inovácií. Jej úlohou je koordinovať spoluprácu organizácií verejného a súkromného sektora pri zabezpečovaní cieľov štátnej vednej, technickej a inovačnej politiky a komplexne posudzovať materiály všetkých ústredných orgánov štátnej správy z oblasti vedy, techniky a inovácií predkladané na rokovanie vlády SR alebo orgánom EÚ a medzinárodným organizáciám. Rada vlády má 23 členov. Predsedníčkou Rady vlády je ministerka investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, podpredsedami sú minister školstva, vedy, výskumu a športu SR, minister hospodárstva SR, minister financií SR, predseda Slovenskej akadémie vied a splnomocnenec vlády SR pre výskum a inovácie. Ministerstvo obrany (ďalej len „MO SR“) zatiaľ nemá svoje zastúpenie v Rade VSR VTI, avšak prebieha dialóg o vstup ministra obrany SR do Rady VSR VTI. V súvislosti s pripravovaným Plánom obnovy a odolnosti SR je v súčasnosti plánovaná transformácia Rady VSR VTI, ktorá je súčasťou Reformy riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti vedy, výskumu a inovácií.

Koncepčný zámer bol vypracovaný aj s ohľadom na legislatívu SR v oblasti výskumu a vývoja. Legislatívny rámec, podľa ktorého MO SR postupuje v oblasti obranného výskumu a vývoja je tvorený zákonom č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (ďalej len

„zákon č. 172/2005 Z. z.“), zákonom č. 435/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 435/2010 Z. z.“) a v súlade so Schémou na podporu výskumu a vývoja (schéma štátnej pomoci) – medzirezortný podprogram 06E0I – Výskum a vývoj na podporu obrany štátu.

Schválením politicko-strategického dokumentu „Biela kniha o obrane Slovenskej republiky“¹ vládou SR v roku 2016, ktorý určuje ciele a budúcnosť smerovania OS SR s výhľadom do roku 2030, boli nepriamo určené aj nové ciele pre rezortnú politiku v oblasti podpory výskumu a vývoja na podporu obrany štátu. Rozvoj obranného výskumu a vývoja bol zaradený medzi strategické ciele rozvoja podpory obrany štátu už v roku 2015 v rámci Rozvojového plánu podpory obrany štátu s výhľadom do roku 2024².

Dlhodobý plán rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj OS SR s výhľadom do roku 2030 predpokladá naplnenie záväzkov SR voči NATO a EÚ v rámci PESCO. Táto koncepcia je plne v súlade s predmetným Dlhodobým plánom a zároveň zohľadňuje novo schválenú Bezpečnostnú stratégiu SR³ a Obrannú stratégiu SR⁴. V rámci projektov vyzbrojovania, spolu s účelovou podporou výskumu a vývoja na podporu obrany štátu plánuje SR prednostne využívať kapacity a možnosti obranného priemyslu SR, zároveň podporovať aktivity priemyslu na zvyšovanie konkurencieschopnosti, vývoja a rozvoja ako aj ich presadzovanie sa na zahraničných trhoch a pri spolupráci s EÚ a NATO.

V Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024 vláda SR vyslovila zámer udržať „stabilitu a predvídateľnosť obranných výdavkov s ambíciou dosiahnuť ich 2% podiel na HDP v roku 2024“, zároveň vyslovila zámer vyčleňovať „minimálne 20% na hlavnú výzbroj a techniku a súvisiaci výskum podľa kritérií NATO a EÚ, pričom postupne zvýši podiel výdavkov na obranný výskum na úroveň 1% obranného rozpočtu a smerovanie k 2% z obranných výdavkov na obranný výskum a vývoj.“ V rozvoji spôsobilostí rezortu ministerstva obrany sa má zohľadňovať meniace sa bezpečnostné prostredie v kontexte kybernetických a hybridných hrozieb, dezinformácií, klimatickej zmeny a výziev vyplývajúcich z technologického rozvoja vrátane umelej inteligencie. Týmto ustanovením sú jednoznačne vyznačené priority aj pre podporu výskumu a vývoja zameraného na zabezpečenie obrany štátu. Okrem rozvoja rezortných spôsobilostí MO SR je cieľom vlády SR je aj zlepšiť podmienky na využitie výrobných, výskumných a vývojových, ako aj vzdelávacích kapacít slovenského obranného priemyslu v prospech obrany štátu.

MO SR reagovalo spracovaním materiálu Rozpracovanie Programového vyhlásenia vlády SR v pôsobnosti MO SR na roky 2020 – 2024 (ďalej len „RPVV“, SEOP-28-4/2020-OdSaRO), ktorého poslaním je zabezpečiť plynulé plnenie úloh Programového vyhlásenia vlády SR. Úlohy RPVV č. 2.2, 4.4, 7.1, 7.2, 10.7 a 10.9 zadefinujú konkrétne opatrenia MO SR na podporu výskumu a vývoja zameraného na zabezpečenie obrany štátu.

V roku 2020 STO NATO vypracovala publikáciu Trendy v oblasti vedy a výskumu 2020-2040, ktorá identifikovala relevantné trendy v oblasti vedy a výskumu, ktoré môžu mať dosah na budovanie spôsobilostí NATO i na operačné výzvy v priebehu budúcich 20 rokov. Predmetný dokument je ďalším z východiskových dokumentov pri tvorbe tejto koncepcie.

Jedným z cieľov SR je integrácia obranného výskumu a vývoja do obranného výskumu EÚ. V rámci EDA bol v roku 2018 vypracovaný Plán rozvoja spôsobilostí (*Capability Development Plan* – CDP), ktorého výsledkom je identifikácia 11 nových priorít rozvoja spôsobilostí EÚ. Rovnakým východiskom Koncepcie

¹ Uznesenie Vlády SR č. 433 z 28. septembra 2016.

² Č. p. SEOP-55/2015-OdOP, Bratislava 2015.

³ Bezpečnostná stratégia SR bola schválená uznesením vlády č. 803/2020 zo 16. decembra 2020 a následne bola schválená Národnou radou SR dňa 27. januára 2021.

⁴ Obranná stratégia SR bola schválená uznesením vlády č. 803/2020 z 16. decembra 2020 a následne bola schválená Národnou radou SR dňa 26. januára 2021.

je aj Koordinované ročné hodnotenie obrany (*Coordinated Annual Review on Defence – CARD*), v rámci ktorého EDA identifikovala 55 rôznych príležitostí na spoluprácu, z ktorých vychádza 6 prioritných oblastí.

Výskumné inštitúcie v rezorte obrany

Jednou z výskumných inštitúcií v rezorte obrany, ktorá realizuje základný a aplikovaný výskum a vývoj v širšom spektre činností, je **Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, Liptovský Mikuláš** (ďalej len „AOS LM“), ktorej hlavným poslaním je realizácia prípravy ľudských zdrojov pre OS SR. Zámerom výskumno-vývojových činností AOS LM je garantovať rozvoj vojenskej vedy v SR, riešiť národné a medzinárodné projekty výskumu a vývoja pre obranu ako jeden z hlavných pilierov kvalitného a atraktívneho vzdelávania, a zároveň prispievať k zabezpečeniu a rozvíjaniu podpory obrany štátu.

Na základe politík definovaných v Dlhodobom zámere Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika⁵ sú nástrojmi výskumu a vývoja AOS LM:

- podpora výskumu a vývoja prioritne v oblastiach: bezpečnostné prostredie, krízový manažment, boj proti terorizmu, technológie a materiály na modernizáciu obrannej techniky, elektromagnetická bezpečnosť, kybernetická obrana a bezpečnosť, bezpilotné prostriedky, simulačné technológie pre vzdelávanie a výcvik,
- získavanie zdrojov na rozvoj a udržiavanie infraštruktúry (laboratóriá a iné zariadenia) pre prioritné oblasti výskumu a vývoja. Prioritne riešiť projekty výskumu a vývoja, ktorých zadávateľom je MO SR a ktoré ich financuje z rozpočtu kapitoly MO SR prostredníctvom Medzirezortného programu 06E z podprogramu 06E0I – Výskum a vývoj na podporu obrany štátu. Okrem tejto poskytnutej inštitucionálnej podpory, AOS LM sústreďuje svoje kapacity aj na riešenie projektov výskumu a vývoja získaných v rámci rôznych výziev EÚ, projektov NATO a ďalších projektov medzinárodnej spolupráce,
- vytváranie podmienok pre zapojenie zamestnancov a študentov AOS LM do vedecko-výskumných projektov rezortného, celoštátneho a medzinárodného významu a do publikačnej činnosti,
- popularizácia výsledkov vedecko-výskumných aktivít dosiahnutých AOS LM.

Vojenský technický a skúšobný ústav Záhorie (ďalej len „VTSÚ Záhorie“) je ďalším z výskumno-vývojových pracovísk MO SR, ktoré dlhodobo zabezpečuje vývoj a skúšky výbušnín, munície, zbraní, techniky a materiálu používaného v OS SR. VTSÚ Záhorie disponuje akreditovaným skúšobným laboratóriom zbraní, munície a vojenskej techniky. Je autoritou pre posudzovanie zhody s technickými požiadavkami a je oprávnený vykonávať klasifikáciu výbušných látok a predmetov v zmysle odporúčaní OSN pre prepravu nebezpečných vecí.

V oblasti výskumu a vývoja, resp. vývoja metód pre hodnotenie munície, výzbroje, vojenskej techniky a materiálu v zmysle technickej dokumentácie používanej v NATO a EDA v podmienkach SR, sa VTSÚ Záhorie prioritne zameriava na oblasti:

- klimatická odolnosť podľa štandardu NATO AECTP-230,
- stabilita striel pre hodnotenie balistickej odolnosti podľa štandardu NATO AEP-55,
- vyhodnocovanie vnútrobalistického tlaku pri streľbe veľkokalibrovou muníciou pri streľbe z delostreleckých a tankových zbraní,
- meranie účinku improvizovaných výbušných zariadení na osádku bojovej techniky podľa štandardu NATO AEP-55,
- chemická analýza výbušnín na zistenie chemického zloženia trhavín, tuhých pachových náplní a pyrotechnických zloží,
- diagnostika technického stavu hlavných zbraní.

⁵Q-324 Dlhodobý zámer na obdobie 2015-2025, Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, 2014.

3. HLAVNÉ CIELE A PRIORITNÉ OBLASTI REZORTNÉHO VÝSKUMU A VÝVOJA S VÝHĽADOM DO ROKU 2025

V zmysle zákona č. 172/2005 Z. z. MO SR podporuje výskum a vývoj na podporu obrany štátu. V súčasnosti MO SR realizuje podporu výskumu a vývoja na zabezpečenie obrany štátu v rámci podprogramu 06E0I Výskum a vývoja na podporu obrany štátu formou inštitucionálnej a účelovej podpory výskumu a vývoja (ďalej len „podprogram 06E0I“). Medzirezortný program 06E – Podpora obrany štátu na roky 2020 až 2022 je vypracovaný MO SR ako gestorom medzirezortného programu v súčinnosti s Ministerstvom dopravy a výstavby Slovenskej republiky, Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky, Správou štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky v súlade s § 26 ods. 7 zákona č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Návrh medzirezortného programu každoročne rozpracováva dlhodobé ciele podpory obrany štátu, ktoré vyplývajú z Rozvojového plánu podpory obrany štátu s výhľadom do roku 2024 a na základe požiadaviek OS SR na ich zabezpečenie. Návrh zahŕňa aj potreby, ktoré poskytuje SR ako hostiteľská krajina zahraničným ozbrojeným silám prijatým na jej území (ďalej len „HNS“) a zabezpečenie vojenskej mobility v rámci EÚ a NATO.

Zámerom medzirezortného podprogramu 06E0I je podpora obrany štátu s dôrazom na funkčnosť systému obrannej infraštruktúry, na služby a činnosti poskytované OS SR na zabezpečenie obrany štátu a na podporu a všestranné zabezpečenie činnosti ozbrojených síl členských krajín NATO / EÚ pri plnení úloh kolektívnej obrany na území SR v rámci poskytovania podpory hostiteľskou krajinou. Jednou z priorit medzirezortného programu 06E je „zabezpečenie výskumno-vývojovej základne MO SR s dôrazom na budovanie obranných spôsobilostí OS SR využívajúc možnosti zapojenia do projektov Organizácie NATO pre výskum a technológie a Európskej obrannej agentúry.“

V súvislosti s plánovaním/zameraním poskytovania podpory výskumu a vývoja zameraného na podporu obrany štátu MO SR ako koordinátor obranného výskumu a vývoja musí dohliadať na záväzky vyplývajúce z členstva SR v EÚ a NATO. Ďalej musí vziať do úvahy priority štátnej vednej a technickej politiky a smerovania inovácií v civilnej a akademickej oblasti, obdobne musia byť zohľadnené dlhodobé plány a strategické dokumenty MO SR a zámery AOS LM a VTSÚ Záhorie v oblasti smerovania rozvoja obrany.

Pri výbere vecných priorit rezortu obrany sa vychádza zo súčasných trendov vyplývajúcich z analýz a prioritizačných mechanizmov v rámci STO NATO a EÚ/EDA. MO SR na základe konzultácie s GŠ OS SR identifikovalo v rámci výskumu a vývoja na podporu obrany štátu 10 prioritných oblastí. Predmetné oblasti a celý dokument majú za úlohu upriamiť pozornosť na prienikové národné oblasti a aj na prioritné oblasti v rámci NATO a EÚ. Nakoľko je dokument kreovaný na päť rokov tieto oblasti a celá koncepcia nemá v žiadnom prípade tematicky obmedzujúci, ale naopak rozširujúci charakter. Znenie tém bude vždy konkretizované pred vyhlásením verejnej výzvy alebo uzavretím kontraktov, a to na základe návrhov poskytnutých organizačnými zložkami rezortu obrany, ktoré budú oslovené na poskytnutie tém a ich následného posúdenia národným riaditeľom pre vedu a technológie (ďalej len „NRVaT“), ktorému úloha navrhovať úlohy výskumu a vývoja v rámci obranných technológií je zverená organizačným poriadkom MO SR. Predmetné výskumno-vývojové témy projektov sú každoročne schvaľované v rámci kolégia ministra buď v rámci inštitucionálnej formy podpory a kontraktu, alebo v rámci účelovej formy podpory prostredníctvom informačnej správy na ministra obrany. V prípade odsúhlasenia a schválenia témy projektu, ktorý organizačná zložka rezortu navrhla, bude táto organizačná zložka vyzývaná na súčinnosť v rámci riešenia, resp. oponovania projektu počas celého jeho životného cyklu a po jeho ukončení bude organizačná zložka zodpovedná za jeho využitie v rezorte obrany prípadne iným spôsobom v súlade s platnou legislatívou za účelom zvýšenia efektivity vynaložených prostriedkov. Ak sa kompetentné zložky rezortu nebudú podieľať na zadávaní tém projektov a na následnom riešení, resp. oponovaní nimi zadaných projektov počas celého ich životného cyklu a následne nebudú využívať výsledky týchto projektov, výskum a vývoj na podporu obrany štátu riešený v rámci inštitucionálnej a účelovej podpory nebude nikdy adresný a finančné prostriedky naň vynaložené nebudú nikdy minuté efektívne.

Medzi prioritné oblasti rezortného výskumu a vývoja do roku 2025 budú patriť:

- zelená obrana, znižovanie environmentálnej záťaže pri pôsobení ozbrojených síl,
- autonómne a robotické systémy,
- umelá inteligencia,
- bezpilotné systémy a obrana proti nim,
- operačná doména vesmír a vesmírne technológie,
- veľkokapacitné dáta a pokročilá analytika, 5G siete,
- kybernetická obrana a bezpečnosť,
- inovatívne výroby a materiály,
- pozemné bojové schopnosti,
- krízový manažment.

4. MEDZINÁRODNÁ VEDECKO-TECHNICKÁ SPOLUPRÁCA

Cieľom medzinárodnej spolupráce je vytvoriť dostatočné ľudské a materiálne zdroje pre rozvoj poznatkovej základne formou výskumu a rozvoj produkcie formou vývoja nových obranných produktov. Význam medzinárodnej spolupráce je zdôraznený ekonomicky a politicky tým, že SR je členským štátom EÚ a subjekty SR pôsobia na spoločnom európskom trhu pod spoločnou európskou legislatívou. Špecificky v oblasti obranných spôsobilostí je základným faktorom formovanie Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ (SBOP).

Rozvoj bilaterálnej spolupráce v oblasti obranného výskumu a vývoja sa zameriava predovšetkým na spoluprácu v rámci štátov V4.

Cieľom medzinárodnej spolupráce je zapojenie subjektov obranného výskumu a vývoja do riešenia vecných priorit obranného výskumu a vývoja v rámci medzinárodných programov, projektov a aktivít EÚ/EDA a STO NATO. Toto je možné dosiahnuť:

- podieľaním sa na činnosti skupín CapTech EDA a Panelov STO NATO,
- podporou medzinárodnej spolupráce pri realizácii vecných priorit výskumu a vývoja identifikovaných v rámci Dlhodobých požiadaviek na spôsobilosti NATO a prvkov strategickej výskumnej agendy identifikovaných v EDA,
- zlepšením administratívno-technickej asistencie pri príprave projektov, vytváraním spoločného vlastníctva „know-how“ ako predpokladu integrácie obranného priemyslu Slovenskej republiky do európskej obrannej technologickej a priemyselnej základne (European Defence Technological and Industrial Base - EDTIB).

Organizácia pre obranný výskum a technológie (STO NATO)

V rámci NATO je zriadená Organizácia pre obranný výskum a technológie (STO NATO). Jej poslaním je vykonávanie a podpora kooperačného výskumu a výmena informácií na podporu rozvoja a efektívneho využitia národných spôsobilostí obranného výskumu a technológií pre vojenské potreby NATO. STO NATO rozvíja a udržuje koordinovanú dlhodobú stratégiu obranného výskumu a technológií NATO, pôsobí ako integrujúci orgán v rámci NATO pre smerovanie a koordináciu aktivít obranného výskumu a vývoja cestou zapájania národných expertov v odborných paneloch. Záväzkom vyplývajúcim z členstva SR v NATO je podporovať činnosť STO NATO v rozsahu národných schopností a možností v oblasti obranného výskumu a vývoja.

Od roku 2019 je zabezpečené zastupovanie SR v siedmich pracovných paneloch STO NATO: Applied Vehicle Technology (AVT), Information Systems Technology (IST), Science Concepts & Integration (SCI), Sensors & Electronic Technology (SET), NATO Modelling & Group (NMSG), Information Management Committee (IMC), Systems Analysis and Studies (SAS). Zástupcov SR deleguje AOS LM na základe súhlasu národného riaditeľa pre vedu a technológie (NRVaT) a úloha je plnená aj v rámci každoročného kontraktu s AOS LM. Súčasťou národnej štruktúry zabezpečujúcej činnosť SR v STO NATO, je vytvorené aj národné

Distribučné a informačné stredisko STO NATO pri AOS LM, ktoré sústreďuje, eviduje a distribuuje informácie získané zo STO NATO pre odbornú komunitu SR.

Najvyšším orgánom STO NATO je Rada pre obranný výskum a technológie (Science and Technology Board - STB), v rámci ktorej je SR zastúpená NRVaT s hlasovacím právom a je možné doplnenie zastúpenia o Združenie bezpečnostného a obranného priemyslu (ZBOP) a akademickú obec (bez hlasovacieho práva). STO NATO podporuje spoločné štúdie a výskumné projekty, koordinuje programy a spoločné aktivity a súčasne zaisťuje vytváraním efektívnych koordinačných článkov a s ďalšími orgánmi NATO platformu pre spoločnú spoluprácu v oblasti obranného výskumu a vývoja. Dochádza tu k výmene skúseností a informácií tak, aby boli naplňované spôsobilosti ako celej Aliancie, tak aj parciálne spôsobilosti jej jednotlivých členov tak, ako sa k nim prihlásili (v rámci Long Term Capability Requirements, Force Proposals, Force Goals a National Capability Surveys). V rámci svojich panelov (výskumných skupín) a foriem aktivít (predovšetkým činnosť technických tímov) vykonáva koaličný výskum pre potreby rozvoja obranných spôsobilostí NATO. V riadiacich výboroch panelov môžu mať zastúpenie aj predstavitelia obranného priemyslu, čo dáva možnosť získať jednak informácie „z prvej ruky“, jednak uplatniť a presadzovať svoje požiadavky na obranný výskum a zúčastniť sa v príslušných výskumných projektoch a získavať osobné kontakty, ktoré sú nevyhnutné pri rozvíjaní budúcich trhových aktivít.

Významnou súčasťou činností STO NATO sú spoločné technologické demonštrácie (CDT), kde sa prezentujú možnosti dostupných prelomových technológií, použiteľnosť civilných technológií vo vojenskom prostredí a posudzuje sa aplikovateľnosť týchto technológií pri rozvoji vojenských spôsobilostí. CDT dávajú priestor obrannému priemyslu prezentovať technológie v stave pred komerčným využitím, ako aj priestor pre marketingové aktivity obranného priemyslu. V rámci STO NATO je SR zahrnutá, s cieľom zvýšenia jej vedeckého a technického potenciálu, do programu pomoci novým členským štátom. Táto pomoc spočíva v možnosti finančnej podpory účasti zástupcov SR na vedeckých a odborných akciách.

V roku 2020 STO NATO vypracovala publikáciu Trendy v oblasti vedy a výskumu 2020-2040⁶, ktorá hodnotí novovznikajúce technológie rovnako ako i technológie s prevratnými účinkami (EDTs) a ich potenciálny dosah na vojenské operácie NATO, obranné spôsobilosti, či politické rozhodnutia. Publikácia Trendy v oblasti vedy a výskumu 2020-2040 nahrádza správu STO Trendy v oblasti technologického výskumu z roku 2017, avšak vychádza z jej základov, poznania a získaných skúseností. Cieľom publikácie je zvýšiť povedomie celej Aliancie v otázke, ako dokáže budúci vývoj v oblasti vedy a výskumu v pozitívnom zmysle ovplyvniť kvalitu vojenských operácií alebo do akej miery ich dokáže ohroziť. Zároveň identifikuje relevantné trendy v oblasti vedy a výskumu, ktoré môžu mať vplyv na budovanie spôsobilostí NATO i na operačné výzvy v priebehu nasledujúcich 20 rokov. V rámci publikácie sú predstavené konkrétne oblasti EDTs, pri ktorých sa očakáva zásadný vplyv na NATO v období 2020-2040:

- veľkokapacitné dáta a pokročilá analytika (BDAA),
- umelá inteligencia (AI),
- autonómia,
- vesmírne technológie (ST),
- nadzvukové zbraňové systémy (HWS),
- kvantové technológie (QT),
- biotechnológie a vylepšenie ľudskej bytosti (BHET),
- inovatívne výroby a materiály (NMM).

Európska obranná agentúra (EDA)

Jedným z cieľov SR v rámci medzinárodnej spolupráce je integrácia obranného výskumu a vývoja SR do medzinárodného obranného výskumu a vývoja EÚ, hlavne cestou Európskej obrannej agentúry. EDA je

⁶https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/4/pdf/190422-ST_Tech_Trends_Report_2020-2040.pdf

agentúra Rady Európskej únie podporujúca rozvoj obranných spôsobilostí a vojenskú spoluprácu medzi členskými štátmi. Bola zriadená jednotnou akciou Rady 2004/551/SZBP s cieľom umožniť krajinám EÚ spolupracovať na rozvoji vojenských spôsobilostí v kontexte Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, najmä pokiaľ ide o Spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku (SBOP). Agentúra vykonáva svoju činnosť v súlade s článkom 5 Rozhodnutia Rady 2015/1835/SZBP z 12. októbra 2015⁷, ktorým sa vymedzuje štatút, sídlo a spôsob fungovania EDA v širokom spektre aktivít a je nástrojom aktívneho presadzovania nadnárodnej politickej vôle v oblasti vyzbrojovania a udržiavania európskych zbrojných kapacít vrátane spätných väzieb a sledovania dosahov. Úlohou EDA je v spolupráci s členskými krajinami:

- rozvíjať obranné spôsobilosti v oblasti krízového riadenia,
- podporovať a posilňovať európsku spoluprácu v oblasti obrany,
- posilňovať európsku obrannú technologickú a priemyselnú základňu a vytvárať konkurencieschopný európsky trh s obrannou výzbrojou a technikou,
- podporovať výskum zameraný na strategické technológie pre budúce obranné a bezpečnostné spôsobilosti.

Podstatou európskej spolupráce v oblasti obranného výskumu a vývoja je úzka väzba na obranný priemysel členských štátov. Cieľom spolupráce je vytýčenie európskych priorít obranného výskumu a vývoja, združenie kapacít pre spoločnú prípravu budúcich obranných spôsobilostí a následná spoločná akvizícia na otvorenom európskom trhu obranných technológií.

Spolupráca je zabezpečovaná na základe vyhľadávania spoločných oblastí spolupráce prostredníctvom skupín Capability Technology Group⁸ (CapTech), ktoré sú platformou pre vládnych expertov, priemysel, malé a stredné podniky (MSP) a akademickú pôdu, pod záštitou EDA. Agentúra má 12 skupín CapTech⁹ a jednu súvisiacu pracovnú skupinu: CapTech Ammunition Technologies, CapTech CBRN and Human Factors, CapTech Components, CapTech Ground Systems, CapTech Guidance, Navigation and Control, CapTech Information, CapTech Maritime, CapTech Materials & Structures, CapTech Optronics, CapTech RF Sensors Technologies, CapTech Simulation. Každá z nich je zameraná na konkrétne technológie spojené s rôznymi vojenskými doménami. Jednotlivé skupiny majú v rámci EDA zodpovedajúceho koordinátora (moderátora). Členské štáty majú možnosť do skupín CapTech nominovať svojich zástupcov, a to odborníkov MO SR, akademickej obce, výskumných a vývojových subjektov a podnikateľského sektora. V dôsledku nízkej účasti odborníkov zo Slovenskej republiky v skupinách CapTech je účasť slovenských subjektov na projektoch EDA nízka. Je potrebné vytvoriť podmienky na zvýšenie počtu zástupcov SR v týchto skupinách za účelom zvýšenia účasti slovenských subjektov na projektoch EDA.

SEMOD sa bude aj naďalej snažiť o čo najširšie posilnenie zastupovania v CapTech skupinách, či už z radov odborníkov MO SR, akademickej obce, výskumných a vývojových subjektov alebo podnikateľského sektora informačnou kampaňou a propagovaním možnosti takéhoto zastúpenia zastúpenia MO SR.

Cieľom skupín CapTech je navrhnuť činnosti v oblasti výskumu a vývoja v reakcii na dohodnuté potreby budúcich obranných spôsobilostí a podľa toho navrhovať a realizovať generovať projekty v oblasti výskumu a vývoja.

Rozhodnutie Rady (SZBP) 2015/1835 z 12. októbra 2015¹⁰ predpokladá tri typy nástrojov spolupráce:

- kategória A *ad hoc* projektov alebo programov a s nimi súvisiacich ad hoc rozpočtov (s možnosťou nezúčastniť sa) podľa článku 19 Rozhodnutia Rady,

⁷<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32015D1835>

⁸Skupiny CapTech sú pracovné skupiny pre výskum a vývoj konkrétnych oblastí perspektívnych technológií, ktoré pomáhajú rozvíjať spoluprácu v oblasti R&T projektov medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ pri príprave širších vedecko-výskumných programov.

⁹ <https://www.eda.europa.eu/aboutus/how-we-work/expert-teams/capability-technology-areas>

¹⁰ Rozhodnutie Rady (SZBP) 2015/1835 z 12. októbra 2015, ktorým sa vymedzuje štatút, sídlo a spôsob fungovania Európskej obrannej agentúry.

- kategória B *ad hoc* projektov alebo programov a s nimi súvisiacich ad hoc rozpočtov (s možnosťou zúčastniť sa) podľa článku 20 Rozhodnutia Rady,
- výskumné a vývojové štúdie financované zo všeobecného rozpočtu EDA podľa článku 13 Rozhodnutia Rady.

Európsky obranný fond (EDF)

Európsky obranný fond (*European Defence Fund – EDF*) je iniciatíva Európskej komisie financovaná z rozpočtu EÚ s cieľom podporiť obranný výskum a vývoj v členských štátoch. Európsky obranný fond je zameraný na posilnenie konkurencieschopnosti, inovácií, efektívnosti a technologickej autonómnosti obranného priemyslu EÚ. Podporou cezhraničnej spolupráce medzi členskými štátmi a spolupráce medzi podnikmi, výskumnými centrami, vnútroštátnymi správnymi orgánmi, medzinárodnými organizáciami a univerzitami v celej EÚ vo fáze výskumu a fáze vývoja obranných produktov a technológií by mal prispieť k strategickej autonómii EÚ s cieľom dospieť k inovatívnejším riešeniam a vybudovať otvorený vnútorný trh, by mal fond podporovať a uľahčovať zlepšovanie cezhraničnej spolupráce MSP a spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou pôsobiacich v obrannom priemysle.

Prostriedky vyčlenené na EDF na roky 2021 až 2027 dosahujú výšku sedem miliárd eur (7 mld. EUR), pričom finančná pomoc bude mať formu predovšetkým grantov. O prostriedky z fondu sa budú môcť uchádzať právne subjekty so sídlom v EÚ z najmenej troch členských štátov združené v konzorciách na základe zverejnených výziev na predkladanie návrhov.

Takáto spolupráca by mala byť v súlade s prioritami obranných spôsobilostí, na ktorých sa spoločne dohodnú členské štáty v rámci SBOP, najmä v kontexte Plánu rozvoja spôsobilostí.

Určenie prioritných oblastí rezortného výskumu a vývoja do roku 2025 touto koncepciou je veľmi dôležitým aspektom z hľadiska účasti slovenských subjektov na projektoch riešených v rámci EDF. Je tomu tak z dôvodu, že jednou z podmienok na účasť na projekte a čerpaní finančných prostriedkov z tohto fondu je vyjadrenie zmyslu o obstaraní výsledkov projektu najmenej dvomi členskými štátmi EÚ („Letter of intend“). MO SR bude pri prioritizovaní podpory projektov uchádzajúcich sa o finančnú podporu z EDF vychádzať z priorit identifikovaných v tejto Koncepcii.

Plán rozvoja spôsobilostí (CDP)

Plán rozvoja spôsobilostí (*Capability Development Plan – CDP*)¹¹ z roku 2018 bol vypracovaný v rámci EDA v úzkej spolupráci s členskými štátmi a odráža kľúčové príspevky Vojenského výboru EÚ (EUMC) a Vojenského štábu EÚ (EUMS). CDP a vyvedené priority rozvoja spôsobilostí EÚ schválili členské štáty 28. júna 2018. Najhmataateľnejším výsledkom revízie CDP z roku 2018 je 11 nových priorit rozvoja spôsobilostí EÚ. Tieto trendy zahŕňajú analýzu existujúcich nedostatkov spôsobilostí v kontexte SBOP, poznatky získané z nedávnych operácií, plánované spôsobilosti a súvisiaci potenciál pre budúcu európsku spoluprácu a nakoniec dlhodobé trendy obranných spôsobilostí s prihliadnutím na inovatívne technológie a následne prispôsobenie vojenských potrieb (od roku 2035). Týmito prioritami sú:

- zlepšenie spôsobilostí v oblasti reakcie na kybernetické hrozby,
- vesmírne informačné a komunikačné systémy,
- informačná prevaha,
- pozemné bojové schopnosti,
- vylepšené logistické a lekárske podporné kapacity,
- námorná ovládateľnosť,
- kontrola priestoru pod hladinou prispievajúca k odolnosti na mori,
- vzdušná nadvláda,
- vzdušná mobilita,
- integrácia vojenských vzdušných spôsobilostí v meniacej sa oblasti letectva,

¹¹ <https://eda.europa.eu/docs/default-source/eda-publications/eda-brochure-cdp>

- prierezové spôsobilosti prispievajúce k dosiahnutiu úrovne ambícií EÚ.

Koordinované ročné hodnotenie obrany (CARD)

Koordinované ročné hodnotenie obrany (*Coordinated Annual Review on Defence – CARD*)¹² je významným nástrojom pre prijímanie rozhodnutí a hľadanie cesty na zapojenie sa do spoločných projektov. Cieľom procesu CARD je zhodnotiť obranné aktivity participujúcich členských štátov a priniesť tak ucelený prehľad o európskej obrane, ktorý zahŕňa rozvoj spôsobilostí, výskum a vývoj, obranný priemysel, operačné aspekty a príležitosti na spoluprácu. V tejto súvislosti prináša správa CARD za rok 2020 (*2020 CARD Report*) kľúčové výstupy na politickej úrovni, ktoré vychádzajú z agregovanej analýzy CARD a pozostávajú z uskutočniteľných odporúčaní a možností pre tvorbu spoločných projektov.

Veľký dôraz sa kladie práve na obrannú spoluprácu ako možný nástroj zníženia výdavkov z obranného rozpočtu a možnosti rýchlejšieho dosiahnutia spôsobilostí.

EDA identifikovala 55 rôznych príležitostí na spoluprácu, z ktorých vychádza 6 prioritných oblastí:

- hlavný bojový tank (Main Battle Tank),
- výbava vojaka (Soldier Systems),
- hliadkovacie námorné plavidlo (European Patrol Class Surface Ships),
- prostriedky proti bezpilotným systémom (Counter UAS/Anti Access/Area Denial (A2/AD)),
- vesmírna obrana (Defence in Space),
- posilnenie vojenskej mobility (Enhanced Military Mobility).

Stála štruktúrovaná spolupráca (PESCO)

Stála štruktúrovaná spolupráca (*Permanent Structured Cooperation - PESCO*)¹³ je posilnená obranná spolupráca 25 členských štátov EÚ. PESCO predstavuje nástroj na posilnenie spolupráce v oblastiach budovania obranných a vojenských spôsobilostí, výšky investičných výdavkov v oblasti obrany vrátane výskumu a vývoja, harmonizácie obranného plánovania, posilnenia dostupnosti, interoperability, pružnosti a schopnosti nasadenia ozbrojených síl zúčastnených členských štátov, odstraňovania nedostatkov v obranných spôsobilostiach, ako aj spolupráce v európskych programoch vyzbrojovania. PESCO vychádza z čl. 42.6 a čl. 46 Zmluvy o EÚ a jeho právny základ tvorí 10 právnych aktov EÚ, na ktorých príprave sa podieľala a ktorých znenie odsúhlasila aj SR. Prvým dokumentom zakladajúcim iniciatívu PESCO je Rozhodnutie Rady (SZBP) 2017/2315 z 11. decembra 2017 o nadviazaní stálej štruktúrovanej spolupráce (PESCO) a stanovení zoznamu zúčastnených členských štátov. Súčasťou predmetného Rozhodnutia Rady (SZBP) 2017/2315 je zoznam ambiciózných a väčších spoločných záväzkov, ktoré sa zúčastnené členské štáty EÚ prostredníctvom členstva v PESCO zaviazali plniť.

Z pohľadu výskumu a vývoja na podporu obrany štátu pre SR sú relevantné tri záväzky PESCO, ktoré sa SR zaviazala plniť pri vstupe do iniciatívy PESCO. Ide o záväzky č. 2, 3 a 4. Vzhľadom na záväznosť PESCO záväzkov pre SR je pre plnenie týchto záväzkov dôležité najmä vybudovanie výskumno-vývojovej základne zabezpečujúcej rozvoj obranných spôsobilostí OS SR pri využívaní kapacít obranného priemyslu SR a medzinárodnej spolupráce v rámci EDA, PESCO a STO NATO. Predmetné záväzky PESCO vychádzajú zo štyroch spoločných referenčných hodnôt pre investície, ktoré schválil ministerský riadiaci výbor agentúry EDA v novembri 2007. Ide o nasledujúce hodnoty: 20 % celkových výdavkov na obranu na obstarávanie vybavenia (vrátane výskumu a vývoja/výskumu a technológie); 35 % celkových výdavkov na vybavenie na obstarávanie vybavenia v rámci európskej spolupráce; 2 % celkových výdavkov na obranu na obranný výskum a technológie; 20 % celkových výdavkov na obranu na výskum a technológie v rámci európskej spolupráce v oblasti obrany. V tejto súvislosti faktom je, že SR (narozdiel od definícií EDA)

¹² [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/coordinated-annual-review-on-defence-(card))

¹³ [https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/permanent-structured-cooperation-\(PESCO\)](https://www.eda.europa.eu/what-we-do/our-current-priorities/permanent-structured-cooperation-(PESCO))

nerozlišuje medzi termínmi „výskum a vývoj“ a „výskum a technológie“. Podľa definícií EDA výdavky na výskum a technológie sú súčasťou (podmnožinou) výdavkov na výskum a vývoj.

PESCO záväzok č. 2 sa zameriava na postupné strednodobé zvyšovanie investičných výdavkov v oblasti obrany do výšky 20 % celkových výdavkov na obranu (spoločná referenčná hodnota) s cieľom vyplniť medzery v strategických spôsobilostiach účasťou na projektoch v oblasti obranných spôsobilostí v súlade s plánom rozvoja spôsobilostí (CDP) a koordinovaným výročným preskúmaním v oblasti obrany (CARD). V spresnení predmetného záväzku z Odporúčania Rady¹⁴ sa uvádza nasledovné: „Poskytnuté údaje by mali zahŕňať investície do verejného obstarávania v oblasti obrany a výskumu a rozvoja v tejto oblasti. Tie zúčastnené členské štáty, ktorých výdavky už sú na úrovni alebo nad úrovňou (spoločnej) referenčnej hodnoty, by mali uviesť, či majú v úmysle zachovať túto úroveň výdavkov alebo ju chcú zmeniť.“

PESCO záväzok č. 3 hovorí o zvyšovaní počtu spoločných a „kolaboratívnych“ projektov zameraných na strategické obranné spôsobilosti. Takéto spoločné a kolaboratívne projekty by sa mali podporovať prostredníctvom Európskeho obranného fondu, ak je to potrebné a vhodné. V spresnení záväzku č. 3 je uvedené, že „každý zúčastnený členský štát by mal poskytnúť presné finančné údaje o tom, ako plánuje reálne prispieť k dosiahnutiu spoločnej referenčnej hodnoty obstarávania vybavenia v rámci európskej spolupráce – 35 % celkových výdavkov na vybavenie – a spoločnej referenčnej hodnoty v oblasti výskumu a technológie v rámci európskej spolupráce v oblasti obrany – 20 % celkových výdavkov na výskum a technológie v oblasti obrany. Tie zúčastnené členské štáty, ktorých výdavky už dosiahli tieto úrovne, by mali uviesť, či majú v úmysle zachovať tieto úrovne výdavkov alebo ich chcú zmeniť.“

PESCO záväzok č. 4 sa týka zvyšovania podielu výdavkov vyčlenených na výskum a technológie v oblasti obrany s cieľom priblížiť sa k 2 % celkových výdavkov na obranu (spoločná referenčná hodnota). Spresnenie záväzku č. 4 znie nasledovne: „Každý zúčastnený členský štát by mal vo svojom národnom pláne vykonávania jasne uviesť presné finančné údaje o tom, ako bude prispievať, a to s cieľom priblížiť sa k 2 % celkových výdavkov na obranu (spoločná referenčná hodnota) ako podielu výdavkov na výskum a technológie v oblasti obrany k celkovým výdavkom na obranu, vrátane prognóz výdavkov, a to s cieľom pomáhať pri monitorovaní skutočného medziročného pokroku.“

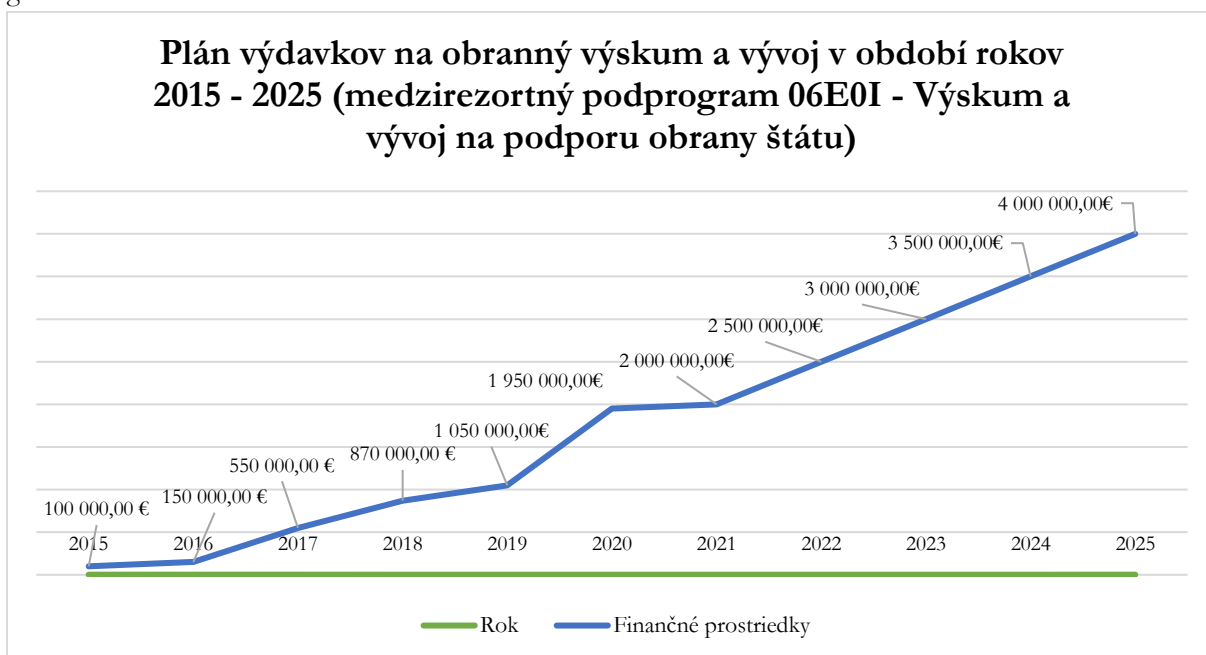
5. FINANČNÉ PROSTRIEDKY PRE VÝSKUM, VÝVOJ A INOVÁCIE DO ROKU 2025

Finančné prostriedky na rezortnú oblasť výskumu a vývoja, ktoré sa poskytujú formou inštitucionálnej a účelovej podpory, sa každoročne vyčleňujú z rozpočtovej kapitoly MO SR. Prioritou medzirezortného programu je aj Zabezpečenie výskumno-vývojovej základne MO SR s dôrazom na rozvoj kapacít a obranných spôsobilostí OS SR využívajúc možnosti zapojenia do medzinárodných projektov. MO SR podporí zapájanie sa domácich vedeckých, výskumných, vývojových a priemyselných subjektov do medzinárodných programov a projektov obranného výskumu a vývoja predovšetkým v rámci EÚ a NATO. Na základe Programového vyhlásenia vlády SR na obdobie 2020 – 2024 v rámci obranných výdavkov bude vláda SR vyčleňovať minimálne 20 % na hlavnú výzbroj a techniku a súvisiaci výskum podľa kritérií NATO a EÚ, pričom postupne zvýši podiel výdavkov na obranný výskum na úroveň 1% obranného rozpočtu a smerovanie k 2% z obranných výdavkov na obranný výskum a vývoj. V duchu predmetného programového vyhlásenia vlády za účelom zvýšiť podiel výdavkov na obranný výskum na úroveň 1% obranného rozpočtu bolo na 9. zasadnutí kolégia ministra obrany SR zo dňa 14. 12. 2020 rozhodnuté o navýšení sumy vynakladanej na výskum a vývoj na podporu obrany štátu na rok 2021 z 1 050 000 Eur na 2 000 000 Eur a zároveň bola na 2. rokovaní kolégia ministra MO SR konaného 25. 02. 2021 deklarovaná

¹⁴ ODPORÚČANIE RADY z 15. októbra 2018 týkajúce sa stanovenia poradia plnenia väčších záväzkov prijatých v rámci stálej štruktúrovanej spolupráce (PESCO) a vymedzenia konkrétnejších cieľov (2018/C 374/01).

vôľa výrazným spôsobom navyšovať finančné prostriedky na výskum a vývoj na podporu obrany štátu aj v nasledujúcich rokoch v závislosti na vývoj rozpočtu obranného alebo aj štátneho.

graf č. 1

V súčasnosti sú finančné prostriedky využívané v rámci výskumu a vývoja na podporu obrany štátu na inštitucionálnu formu podpory výskumu a vývoja¹⁵ a účelovú formu podpory výskumu a vývoja¹⁶ formou dotácií¹⁷.

Inštitucionálna podpora v prospech AOS Liptovský Mikuláš je poskytovaná v zmysle §16 ods. 7 písm. b) „poskytovanie finančných prostriedkov verejným vysokým školám a štátnym vysokým školám na podporu výskumu a vývoja ako nevyhnutného predpokladu vysokoškolského vzdelávania“, ako štátnej vysokej školy, a VTSÚ Záhorie je poskytovaná v súlade so zákonom č. 172/2005 Z.z. každoročne formou „Kontraktu“ na zabezpečenie nasledujúcich činností:

- riešiť úlohy výskumu a vývoja na podporu obrany štátu v rozsahu podľa jednotlivých projektov;
- zabezpečovať medzinárodnú spoluprácu v rozsahu medzinárodných dohovorov a členstva Slovenskej republiky v NATO a EÚ/EDA;
- zabezpečovať prevádzku Distribučného informačného strediska neutajovaných dokumentov STO NATO (v súlade s predpisom AC/323-D/22 Operating procedures).

Inštitucionálnou formou sa v zmysle §16 ods. 7 písm. c) zabezpečuje poskytovanie finančných prostriedkov na prevádzku infraštruktúry výskumu a vývoja právnickým osobám uskutočňujúcim výskum a vývoj iným ako verejné výskumné inštitúcie, ktoré sú založené ústrednými orgánmi. Od roku 2019 sú poskytované finančné prostriedky na podporu prevádzky infraštruktúry výskumu a vývoja VTSÚ Záhorie. Projekty

¹⁵... §16 ods. 2 písm. b) zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona c. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov,

¹⁶... §16 ods. 2 písm. a) zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona c. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov,

¹⁷... v zmysle § 2 písm. a) odsek e) až k) zákona č. 435/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov,

výskumu a vývoja, štúdie uskutočniteľnosti a úlohy prevádzky infraštruktúry riešené v rámci inštitucionálnej podpory sa realizujú 1 až 3 roky.

Účelovou formou podpory poskytuje MO SR finančné prostriedky z rozpočtovej kapitoly rezortu obrany na základe súťaže. Verejné výzvy na predkladanie žiadostí o dotáciu na podporu projektov výskumu a vývoja boli vyhlásené v roku 2017, 2018 a 2019. Účelovou formou sa poskytujú finančné prostriedky na riešenie projektov výskumu a vývoja zameraných na podporu obrany štátu fyzickým a právnickým osobám, ktoré spĺňajú podmienky podľa Schémy štátnej pomoci¹⁸. Oprávneným príjemcom pomoci podľa uvedenej schémy môže byť podnik, ktorý vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na právny status a spôsob jeho financovania, fyzické alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie podľa § 2 ods.(2) Obchodného zákonníka, registrované na území SR, ktoré spĺňajú ďalšie náležitosti v súlade so schémou štátnej pomoci, výskumné organizácie ako, napr. uni-verzity, výskumné inštitúty, agentúry technologického transferu, sprostredkovatelia v oblasti inovácie, fyzické alebo virtuálne spolupracujúce subjekty zamerané na výskum, a to bez ohľadu na právne postavenie. O získanie finančných prostriedkov na riešenie projektu sa uchádza žiadateľ predložením žiadosti na základe verejnej výzvy vyhlásenej MO SR a zverejnenej v dennej tlači s celoštátnou pôsobnosťou a na webovom sídle MO SR ako poskytovateľa dotácie. Všetky prijaté žiadosti budú vyhodnotené z hľadiska splnenia technických a formálnych podmienok uvedených vo verejnej výzve. V zmysle § 19 ods. 3 zákona č. 172/2005 Z. z. MO SR zabezpečí ku každej žiadosti spĺňajúcej predmetné podmienky najmenej dva posudky vypracované domácimi alebo zahraničnými odborníkmi, ktoré sú podkladom pre ďalšie hodnotenie žiadostí poskytovateľom. Právnym základom pre poskytovanie pomoci sú nasledujúce právne normy:

- Nariadenie Komisie (ES) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlúčiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy v znení nariadenia Komisie (EÚ) 2017/1084 zo 14. júna 2017, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 651/2014 pokiaľ ide o pomoc na prístavnú a letiskovú infraštruktúru, stropy vymedzujúce notifikačnú povinnosť pri pomoci na kultúru a zachovanie kultúrneho dedičstva a pri pomoci na športovú a multifunkčnú rekreačnú infraštruktúru, ako aj schémy regionálnej prevádzkovej pomoci pre najvzdialenejšie regióny, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 702/2014 z hľadiska výpočtu oprávnených nákladov, (ďalej len „nariadenie o skupinových výnimkách“),
- Zákon č. 358/2015 Z.z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci) (ďalej len „zákon o štátnej pomoci“),
- Zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- Zákon 172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 435/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky v znení zákona č. 214/2013 Z.z.,
- Zákon č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- Výnos Ministerstva obrany Slovenskej republiky z 25. januára 2011 č. SEOPMVL-34-3/2011-OdL, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o zložení komisie, rozhodovaní komisie, organizácie práce, postupe komisie pri vyhodnocovaní žiadostí o poskytnutie dotácie a kritériá na vyhodnocovanie žiadostí o poskytnutie dotácie.

K zapojeniu a podpore ďalších výskumných a vývojových subjektov SR a podnikateľského prostredia do úloh výskumu a vývoja na podporu obrany štátu a k zabezpečeniu medzinárodných záväzkov voči NATO

¹⁸ Schéma na podporu výskumu a vývoja – medzirezortný podprogram 06E0I – Výskum a vývoj na podporu obrany štátu je vždy súčasťou vyhlásenej verejnej výzvy

a EÚ (zapojením sa ako spoluriešiteľ do projektov STB NATO a EDA kategórie „B“) je potrebné kontinuálne zvyšovať plánovaný rozpočet a zabezpečiť rozvoj štruktúry sekcie modernizácie MO SR (ďalej len „SEMOD MO SR“) tak, aby bola personálne schopná pokryť všetky oblasti výskumu a vývoja na podporu obrany štátu, ku ktorým sa SR v rámci národnej a medzinárodnej podpory výskumu zaviazala. Postupným zvýšením podielu výdavkov na obranný výskum sa zabezpečí aktívny prístup a rozvoj výskumu a vývoja s transferom nových technológií do procesov rozvoja obranných spôsobilostí.

Fyzické a právnické osoby, resp. subjekty slovenského obranného priemyslu, ako aj výskumno-vývojové inštitúcie a akademická pôda, majú okrem vyššie uvedených foriem podpory zároveň možnosť získať finančné prostriedky na výskum a vývoj aj z programov a fondov z oblasti „civilného sektora“ prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev a prostredníctvom ďalších prostriedkov EÚ z medzinárodných programov, ktoré môžu k stimulácii výskumu a vývoja v SR výrazne prispieť.

V programovom období 2021-2027 má v rámci eurofondov SR k dispozícii necelých 12 mld. eur, ktoré sú alokované aj na cieľ Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva¹⁹, ktorého cieľom je:

- posilnenie prepojení medzi výskumnými inštitúciami, vysokými školami a podnikmi,
- zvýšenie produktivity podnikateľského sektora,
- podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji,
- podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom priestore,
- podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry pre výskum a vývoj.

Ďalším z alternatívnych zdrojov financovania projektov výskumu a vývoja z oblasti „civilného sektora“ je Plán obnovy a odolnosti SR (ďalej len „Plán obnovy“), ktorého koordinátorom je MF SR. Plán obnovy bol vypracovaný ako súčasť spoločnej reakcie krajín EÚ na silný pokles hospodárstva v dôsledku pandémie nového koronavírusu. Plán obnovy zahŕňa reformy a investície v celkovej hodnote 6 mld. eur, zameriavajúc sa na päť hlavných priorít: zelená ekonomika (2 170 mil. eur), vzdelávanie (800 mil. eur), veda, výskum a inovácie (700 mil. eur), zdravie (1 450 mil. eur) a efektívna verejná správa (1 030 mil. eur).

6. MONITOROVANIE A HODNOTENIE VÝSKUMU A VÝVOJA

Z dôvodu zabezpečiť podmienky pre úspešné fungovanie systému výskumu a vývoja, ako rozvojového faktora nielen na národnej, ale aj na medzinárodnej úrovni, musia byť všetky ciele a zámery rezortnej a štátnej vednej politiky permanentne monitorované a pravidelne prehodnocované a následne aktualizované tak, aby plnili svoju úlohu v období do roku 2025.

V súlade so zákonom č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Metodického pokynu Ministerstva financií SR vydaného každoročne na usmernenie programového rozpočtovania je MO SR povinné vypracovávať materiály ohľadne vecného a finančného plnenia programovej štruktúry (vrátane medzirezortných programov), stanovených cieľov a merateľných ukazovateľov. Sekcia modernizácie MO SR spracováva podklady za medzirezortný podprogram 06E0I pre Výsledky monitorovania stavu plnenia zámerov, priorít, cieľov a merateľných ukazovateľov programov programovej štruktúry kapitoly MO SR so stavom k 30.6., 30.9. a 31.12. príslušného kalendárneho roku.

Zároveň MO SR ako gestor medzirezortného programu 06E – Podpora obrany štátu zodpovedá za priebežné celkové monitorovanie a vyhodnotenie programu. Monitorovaciu správu o stave plnenia zámerov, cieľov a merateľných ukazovateľov Medzirezortného programu 06E – Podpora obrany štátu na príslušné roky k 30.6. 30.9. a k 31.12. príslušného roka vypracováva sekcia obrannej politiky MO SR na základe poskytnutých podkladov účastníkmi tohto programu.

Prijatím nových národných strategických dokumentov, ako aj dokumentov v EÚ a NATO pre strednodobé a dlhodobé ciele a zámery vednej a technickej politiky do roku 2025 a jej implementáciou do legislatívy SR,

¹⁹ Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027.

budú vznikat' nové požiadavky aj pre ich spätnú väzbu. Monitorovanie a vyhodnocovanie bude aktualizované podľa týchto požiadaviek.

Koncepcia zamerania a podpory výskumu a vývoja zameraného na zabezpečenie obrany štátu reaguje na rastúci význam hodnotenia výskumu a vývoja na všetkých úrovniach v SR. Systém hodnotenia rešpektuje súčasné svetové trendy s využitím nových poznatkov a najlepších skúseností z hodnotenia výskumu v jednotlivých členských štátoch EÚ.

Základnými princípmi hodnotenia sú multikriteriálny prístup, preukázateľná odborná kompetentnosť, konkrétnosť, transparentnosť, nezávislosť a objektivita, účelnosť a spôsoby využitia výsledkov výskumu a vývoja. Výsledky budú hodnotené vo vzťahu k vloženým prostriedkom.

Pozornosť bude venovaná aj zdokonaleniu systému prípravy a hodnotenia návrhov projektov obranného výskumu a vývoja. Každý navrhovaný projekt bude pripravovaný v súlade s legislatívou EÚ na základe logického rámca projektu, v súlade s podmienkami použitia finančných prostriedkov podpory a rozpočtom oprávnených nákladov.

Na základe rozhodnutia ministra obrany SR sekcia modernizácie MO SR každoročne predkladá materiál: „Informácia o realizácii projektov výskumu a vývoja na podporu obrany štátu za príslušný rok“ na rokovanie kolégia ministra obrany SR. Cieľom materiálu je informovať o výsledkoch a stave riešenia úloh v oblasti podpory výskumu a vývoja financovaných z medzirezortného podprogramu 06EOI Výskum a vývoj na podporu obrany štátu, medzirezortného programu 06E Podpora obrany štátu za príslušný kalendárny rok.

7. ZÁVER

Materiál „Koncepcia zamerania a podpory výskumu a vývoja v oblasti obrany s výhľadom do roku 2025“ stanovuje nové ciele a zámery rezortnej vednej a technickej politiky, ako aj ich zosúladienie a previazanie na vnútorné (národné) a vonkajšie (medzinárodné) požiadavky a záväzky SR.

Stanovenie nových prioritných oblastí znamená aj predpoklad plnej kompatibility budúcich OS SR a prehĺbenie spolupráce v rámci NATO a EÚ. Transfer poznatkov výskumu a vývoja v prospech nových zbraní a zbraňových systémov, nadobúdanie nových „know-how“, ako aj využívanie najnovších poznatkov a záverov analýz projektov a prác výrazným spôsobom umožní budúcim OS SR efektívnejšie využívať rezortné finančné prostriedky k obnove a modernizácii výzbroje, techniky a materiálu.

Podmienkou plnenia nových priorít sú adekvátne finančné prostriedky. Kontinuálnym zvyšovaním plánovaného rozpočtu a rozvojom štruktúry SEMOD MO SR tak, aby bola personálne schopná pokryť všetky oblasti výskumu a vývoja na podporu obrany štátu bude zabezpečené plnenie národných a medzinárodných záväzkov voči NATO a EÚ/EDA. Zabezpečí sa tak aktívny prístup a rozvoj výskumu a vývoja s transferom nových technológií do procesov rozvoja obranných spôsobilostí.

Táto „Koncepcia zamerania a podpory výskumu a vývoja v oblasti obrany s výhľadom do roku 2025“ zohľadní nárast výdavkov na obranný výskum a vývoj na úroveň 1% obranného rozpočtu a zároveň zohľadňuje PESCO záväzky č. 2, 3 a 4 týkajúce sa výdavkov na výskum a vývoj. Takisto tento dokument zadáva reálny smer pre plnenie úloh výskumu a vývoja zameraného na zabezpečenie obrany štátu a plnenie ostatných medzinárodných záväzkov voči NATO a EÚ. SR bude zároveň klásť veľký dôraz na zabránenie vzniku duplicity medzi EÚ a NATO v rámci projektov výskumu a vývoja za účelom zvýšenia efektivity použitia vynaložených finančných prostriedkov a hospodárnosti.